

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	σελ.2
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΔΡΩΜΕΝΟΥ.....	σελ.3
ΤΟ ΕΘΙΜΟ.....	σελ.4
Η ΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΓΙΑΝΙΤΣΡΟΥ.....	σελ.6
Ο ΠΡΟΣΩΠΟΣ.....	σελ.8
Η ΤΕΛΕΣΗ ΤΟΥ ΕΘΙΜΟΥ.....	σελ.11
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	σελ.16
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	σελ.17

Όν/επωνυμια:Καραγιάννης Θεόδωρος, Καρασίμου Αγγελική, Κλώνα Ανθή, Πράπας Κώνστος

Τάξη:Γ2

Σχ. έτος:2012-2013

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Την περίοδο της αποκριάς, διαφορετικής από τις άλλες μέρες του χρόνου, κυριαρχούν το κέφι, οι αστεϊσμοί, τα πειράγματα, αλλά κυρίως οι μεταμφιέσεις. Στη Νάουσα, η αποκριά χαρακτηρίζεται από τον αυθορμητισμό, τον ενθουσιασμό, τη φιλόξενη διάθεση των Ναουσαίων, τα χωρίς ιδιαίτερη προετοιμασία γλέντια τους, τα σατιρικά καρναβάλια. Ιδιαίτερο όμως στοιχείο είναι το έθιμο του **Γενίτσαρου και της Μπούλας**.

Ένα έθιμο με βαθιές ρίζες, που στο πέρασμα της μακραίωνης ιστορίας του ενσωμάτωσε στοιχεία της τοπικής παράδοσης και των ηρωικών αγώνων. Τη μεγαλύτερη ακμή του γνώρισε στα τέλη του 19^{ου} και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα και φθάνει αναλλοίωτο μέχρι τις μέρες μας.

Σε αντίθεση με την «αταξία» που επικρατεί τις μέρες της αποκριάς, το έθιμο της Νάουσας χαρακτηρίζει την πειθαρχημένη, τυποποιημένη και εξαιρετικής αισθητικής εμφάνιση των συμμετεχόντων. Το **ντύσιμο**, το **μάζεμα**, το **προσκύνημα**, το **δρομολόγιο**, το **μουσικό ρεπερτόριο**, οι **χοροί**, τα **όργανα** και οι **συμμετέχοντες** κρατούν εδώ και αιώνες τους ίδιους κανόνες.

Στο έθιμο παίρνουν μέρος μόνο νεαροί άνδρες, ανύπαντροι τα παλαιότερα χρόνια. Ο Γιανίτσαρος, ο περίφανος αυτός **φουστανελοφόρος**, με πολλά **ασημικά** στο στήθος και στην φουστανέλα, την **μακριά πάλα** (σπαθί) και τον κέρνιο **«πρόσωπο»** είναι ο πρωταγωνιστής.

Κύριο ρόλο έχει η Μπούλα, άνδρας που υποδύεται, χωρίς να τη γελοιοποιεί, την γυναίκα με τα φαρδιά φουστάνια και «πρόσωπο» στολισμένο με τούλια και λουλούδια. Τα παιδιά που προπορεύονται με το μπουλούκι είναι αναπόσπαστο κομμάτι του δρώμενου. Στο τέλος της πομπής η μουσική, ο ζουρνάς και το νταούλι.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΔΡΩΜΕΝΟΥ

Ψηλαφώντας την πορεία του εθίμου στο χρόνο αναπόφευκτος είναι ο πειρασμός να αναφερθούμε στη σχέση του με τις διονυσιακές τελετές.

Τα στοιχεία για την ιστορία του εθίμου που στάθηκε δυνατό να εντοπιστούν, όλα, δυστυχώς, φτάνουν, το πολύ, ως τα μέσα της οθωμανικής περιόδου, με πρωιμότερο συναφές γεγονός το παιδομάζωμα του 1705.

Όπως είναι γνωστό, η οθωμανική αυτοκρατορία, αμέσως μετά τις πρώτες κατακτήσεις της στην Ευρώπη, άρχισε να στρατολογεί, ακόμη και με την βία, παιδιά των υπόδουλων λαών για να δημιουργεί τα περιβόητα τάγματα των γενιτσάρων ή γιανιτσάρων (γενί-τσερί, δηλαδή νέος στρατός).

Αν και σε όλη την Ελλάδα η στρατολόγηση γίνονταν με κάθε τρόπο, η προνομιούχος Νάουσα δεν είχε το σκληρό φόρο του αίματος. Αυτό όμως, διήρκησε μέχρι το 1705, τότε που ο σουλτάνος, παραβιάζοντας τα ιδιαίτερα προνόμιά της, έστειλε τον σιλιχτάρη των ανακτόρων Αχμέτ Τσελεμπή, για να κάνει πρώτο παιδομάζωμα-και το τελευταίο απ' ό,τι φαίνεται στην οθωμανική αυτοκρατορία.

Η πόλη, όχι μόνο δεν παρέδωσε τα παιδιά, αλλά σκότωσε και τον απεσταλμένο. Ήταν τότε μέρες της Αποκριάς. Το γεγονός αυτό ήταν αφορμή ώστε πολλοί Ναουσαίοι να βγουν κλέφτες στο Βέρμιο, υπό την αρχηγία του φημισμένου κλεφταρματολού Καπετάν Ζήση Καραδήμου.

ΤΟ ΕΘΙΜΟ

Οι Γιανίτσαροι και οι Μπούλες υπακούουν σε ένα αυστηρό τυπικό. Η τέλεση του εθίμου απαιτεί την πειθαρχημένη υπαγωγή σε ορισμένους κανόνες, όπως τη συμμετοχή μόνο ανδρών στο έθιμο, την τελετουργική μεταμφίεση του Γιανίτσαρου και της Μπούλας, την αυστηρή τήρηση του χορευτικού και μουσικού ρεπερτορίου και τη δράση του μπουλουκιού σε συγκεκριμένο δρομολόγιο.

Οι οργανοπαίκτες που συνοδεύουν το μπουλούκι παίζουν μόνον ζουρνά και νταούλι, τη λεγόμενη ζυγιά (ζευγάρι). Παλαιότερα, στις διάφορες γιορτές, γάμους κ.ά. έπαιζαν κυρίως βιολί, κανονάκι και ούτι, αλλά και αυτά έδωσαν τη θέση στα τρομπόνια και τις κορνέτες.

Γιανίτσαροι και Μπούλες γίνονται μόνο τα ανύπαντρα παλικάρια. Παλαιότερα, μετά τα Χριστούγεννα, όσοι ήθελαν να γίνουν Γιανίτσαροι συγκέντρωναν τα ρούχα και τ' ασημικά. Τα ρούχα βρισκόνταν εύκολα, γιατί ήταν σε χρήση, όχι όμως και τα κοσμήματα: αυτά τα δανείζονταν από οικογένειες φουστανελοφόρων της Νάουσας, ή από τις τοπικές φορεσιές των χωρικών του κάμπου- και ειδικότερα του Ρουμλουκιού- ενώ άλλα τα νοίκιαζαν από τις εκκλησίες στις οποίες τα είχαν αφιερώσει σαν τάματα οι πιστοί κατά περιόδους.

Η ΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΓΙΑΝΙΤΣΑΡΟΥ

Σήμερα, τα ρούχα της στολής του Γιανίτσαρου είναι η κοντέλα, η φουστανέλα, το πισλί, το ζουνάρι, το σελιάχι, οι κάλτσες, οι μπέτσφες, τα τσαρούχια, η πάλα των αγωνιστών και στο κεφάλι ο πρόσωπος. Το μόνο ξενικό στην τοπική στολή του Γιανίτσαρου είναι το ταράμπουλο, ζουνάρι φτιαγμένο από καθαρό μετάξι σε ύφανση αδίμιτη και σχέδιο ανατολίτικο, που υφάδι και στιμόνι μας δίνουν μικρά τετραγωνάκια.

Το μήκος του είναι περίπου 3,60 μέτρα και το φάρδος του 0,90 μέτρα περίπου. Είναι τρίφυλλο και κάθε φύλλο διαφέρει στο στιμόνι. Μεταξύ τους είναι ραμμένα σε ψαροκόκαλο. Από του Τούρκους φοριόταν σαν σαρίκι. Υπήρχαν πολλά ζουνάρια στη Νάουσα. Το πιο ωραίο και φημισμένο, όμως λέγεται πως ήταν του Καρατάσου.

Τα ασημικά περιλαμβάνουν μια μεγάλη ποικιλία από κοσμήματα, κάθε ένα από τα οποία, ανάλογα με το σχέδιο και την κατασκευή του, έχει την ιδιαίτερη ονομασία του (Ρούπια, Κιουστέκι, Γκιουρντάνι, Τοκάδια με αλυσίδες, Παϊντζίδα, Χαϊμαλιά κ.ά.).

Στόχος, φυσικά, των ασημικών, πέρα από τους γενικότερους συμβολισμούς που εμπεριέχουν, είναι να δημιουργήσουν εντύπωση στον θεατή. Εντυπωσιακοί Γιανίτσαροι γίνονταν οι χασάπηδες και οι ψαράδες, που γυρίζοντας, τότε, στα χωριά του βάλτου, μάζευαν τα καλύτερα και τα περισσότερα.

Ο ΠΡΟΣΩΠΟΣ

Αυτό, ωστόσο, που τονίζει τη μεταμφίεση του Γιανίτσαρου, αλλά και της Μπούλας, είναι ο πρόσωπος. Πρόκειται για ένα από τα βασικότερα εξαρτήματα της στολής, με ιδιαίτερη σημασία. Μετά το χαλασμό της Νάουσας στο 1822, χάθηκαν όλα τα καλούπια για την κατασκευή του. Όταν, όμως, το 1823 επαναλήφθηκε το έθιμο, τότε ο παλιός μάστορας προσωπάδων Γιάννης Μπλατσιώτης έκανε ένα νέο καλούπι αργότερα, το έδωσε στον συγγενή τους Αριστείδη Τζιτζιούρο, ο οποίος είχε και την γενική μέριμνα για τους προσωπάδες στην Νάουσα. Σήμερα οι κατασκευαστές προσωπάδων, μεμονωμένοι, ή σε οργανωμένα εργαστήρια, συνεχίζουν στην Νάουσα την ίδια παράδοση.

Ο πρόσωπος κατασκευάζεται από χονδρό πανί, πάνω στο οποίο μπαίνει γύψος, και από τη μια μεριά αλείφεται με γνήσιο κερί, ώστε να κρατά δροσιά σ' αυτόν που το φορά όλη μέρα. Το μουστάκι γίνεται από αλογότριχα ή κατράμι, ενώ η σύνθεσ

η των χρωμάτων έχει ως βάση το αυγό της κότας. Όπως είναι γνωστό, τα υλικά αυτά, μέχρι σήμερα, απαντώνται μόνο στην κατασκευή προσωπείων.

Τα μάτια του πρόσωπου και το στόμα του, είναι τόσο μικρά, που μόλις και μετά βίας ο Γιανίτσαρος και η Μπούλα βλέπουν γύρω και ανασαίνουν. Το μεγάλο μάτι ή στόμα σημαίνει ασχήμια του προσώπου.

Ο πρόσωπος βάφεται με κατάλευκο χρώμα και λίγο κόκκινο στα μάγουλα. Η παράδοση και οι μαρτυρίες γερόντων, εξηγούν πως το λευκό συμβολίζει νέκρωση της φύσης και του ελληνισμού, ενώ τα κόκκινα μάγουλα δίνουν ένα ζωντάνεμα που σιγοφαίνεται και θα πλημμυρίσει σ' όλες τις καρδιές του σκλαβωμένου γένους. Το κίτρινο βαράκι (στρογγυλό σημάδι) πάνω στο μέτωπο μπήκε πρώτα στην Μπούλα, διακριτικό παντρεμένης ανατολίτισσας, και μετά προσαρμόστηκε στον πρόσωπο του Γιανίτσαρου για ομορφιά, αλλά και για να συμβολίζει ότι η σκλαβιά πεθαίνει.

Η στολή της Μπούλας διαφέρει σε αρκετές λεπτομέρειες από αυτήν του Γιανίτσαρου. Η Μπούλα, όπως ακριβώς και στα αρχαία δρώμενα, είναι ένας άντρας ντυμένος με φαρδιά φουστάνια. Στο κεφάλι του έχει λουλούδια, από τα οποία ξεκινούν τούλια και κορδέλες. Φοράει πρόσωπο χωρίς μουστάκι, με κόκκινα ολοστρόγγυλα μάγουλα και χρυσαφί βαράκι, όπως ακριβώς του Γιανίτσαρου. Απαραίτητα εξαρτήματα της φορεσιάς είναι τα ψιλά ασημικά στο στήθος.

Η σαλταμάρκα (γυναικείο νυφιάτικο γελεκάκι με μανίκια), οι τραχιλιές, που είναι κισμιρένιες (αραχνοϋφαντες, από μετάξι), τα φλουριά, η ολομέταξη με κρόσια ζώστρα που πάνω της φοριούνται τα συρματερά κολάνια (πόρπες), με πέτρες και χρυσοκέντητη ζώνη, είναι όλα εξαρτήματα από γυναικεία φορεσιά, εκτός από το φουστάνι που είναι ειδικά ραμμένο, ώστε να στέκεται φουσκωτό. Το φούσκωμα του οφείλεται στα συρμάτινα στεφάνια, που είναι γερά ραμμένα στην υφαντή φούστα κάτω από το φουστάνι.

Αναπόσπαστο μέρος του δρώμενου είναι οι μικροί Γιανίτσαροι. Αυτοί είναι μικρογραφία των μεγάλων, με μόνη διαφορά πως αντί για πρόσωπο φορούν το βελουδένιο σκουφάκι. Το σκουφάκι στο μπροστινό μέρος, πάνω από το μέτωπο, έχει χρυσοκεντημένο ένα σταυρό με πούλιες και χρυσή φούντα.

Η ΤΕΛΕΣΗ ΤΟΥ ΕΘΙΜΟΥ

Η προετοιμασία του εθίμου αρχίζει φυσικά πολύ πριν την αποκριά. Παλιότερα, το πρώτο ντύσιμο, ξεκινούσε Σάββατο βράδυ, παραμονή της αποκιάς. Οι παλιοί Γιανίσαροι έντυναν τους νέους. Το ντύσιμο κρατούσε όλη την νύχτα μέχρι το πρωί και ήταν πολύ κουραστικό. Μόλις τελείωνε, ερχόταν ένας ειδικός που έδενε στο κεφάλι του νέου το μεγάλο τaráμπουλο ζουνάρι. Το δέσιμο γινόταν πάντα με δυο ντουράδες και μεγάλα αυτιά, που στέκονταν πάντα όρθια μ' ένα κολλαρισμένο τούλι και δένονταν πάνω σε σκουφί με μαφέσι, για να στερεωθεί και ο πρόσωπος. Αυτό απαιτούσε ειδική τέχνη

Κυριακή της αποκιάς Το μάζεμα

Ο Γιανίσαρος, ντυμένος από το βράδυ παλαιότερα και από νωρίς το πρωί σήμερα, είναι έτοιμος. Από μακριά ακούγεται ο λυπητερός ήχος του ζουρνά, καθώς συνοδεύεται από το βαρύ χτύπο του νταουλιού, που παίζει το μάσιμο. Πρόκειται για τον Ζαλιστό, ή Προσκύνημα, τη μελωδία ελεύθερου ρυθμικού ρυθμού που παίζουν συνέχεια οι οργανωπαίκτες, μέχρι να ολοκληρωθεί το μάσιμο. Στον ήχο της ο Γιανίσαρος κινεί τα χέρια και το στήθος ρυθμικά, ώστε να ακούγονται τα νομίσματα που έχει κρεμασμένα στο στήθος και να συμπληρώνει τη μελωδία του Ζαλιστού.

Μόλις το μπουλούκι φτάσει στο σπίτι ο Γιανίσαρος, τινάζεται δύο-τρεις φορές στο παραθύρι του σπιτιού του και, αφού πάρει χέρι του σπιτικού του και όλους όσους βοήθησαν στο ντύσιμο του, πηδά τρεις φορές στα δύο πόδια. Αυτό σημαίνει: «Γεια σας! Φεύγω στο βουνό με τους Γιανίσαρους και δεν θα με ξαναδείτε». Φτάνοντας στην εξώπορτα του σπιτιού του κάνει τρεις φορές το σταυρό του και στη συνέχεια χαιρετά όλους όσους ήρθαν να τον πάρουν.

Ύστερα πιασμένοι δυο-δυο κινούν να πάρουν τον άλλο Γιανίσαρο ή Μπούλα. Μόλις φτάσουν στο σπίτι της Μπούλας, πρέπει να την βρουν έτοιμη. Η Μπούλα θα φιλήσει τα χέρια όλων των σπιτικών της και στη συνέχεια όλου του μπουλουκιού, των οργανοπαίκτων και όλων όσοι παρευρίσκονται εκεί την ώρα που θα την πάρουν.

Όλοι της δίνουν χρήματα, τα οποία παλαιότερα θα γίνονταν μπαρουτόβολα και ζαιρέδες (τροφές για το ξεχειμώνιασμα) γι' αυτούς που βρίσκονταν στο βουνό και πολεμούσαν για την λευτεριά του Γένους. Για τους ανυπότακτους

κλέφτες Ναουσιανούς και αργότερα για τους Μακεδονομάχους. Αυτός ο έρανος γίνεται από την Μπούλα όλη τη μέρα.

Οι Μπούλες είναι μια-δυο στο μπουλούκι των δέκα-δώδεκα Γιανιτσαραίων και αποκαλούνται μεταξύ τους συννυφάδες. Αφού βάλουν δύο Γιανίτσαροι μια Μπούλα στη μέση, κινούν και παίρνουν και άλλο Γιανίτσαρο ή Μπούλα. Πρώτα μαζεύουν τους νέους, μετά τους παλιούς και τελευταίο τον αρχηγό.

Βεβαίως ο αρχηγός ορίζεται στην αρχή της συγκρότησης του μπουλουκιού, και κάθεται στο πίσω μέρος πλάι στους οργανοπαίκτες για να δίνει εντολές το τι τραγούδια πρέπει να αποδοθούν και να ελέγχει το μπουλούκι. Μπροστά βαδίζουν οι μικροί Γιανίτσαροι, οι οποίοι νωρίτερα περίμεναν είτε στο σπίτι του αρχηγού είτε στα σπίτια των μεγάλων Γιανίτσαρων, και πιο πίσω οι παλαιότεροι.

Το Δρομολόγιο

Αφού τελειώσει το μάζεμα, όλοι τους κινούν για το Δημαρχείο, το Κονάκι του Μουντίρη στα χρόνια της τουρκοκρατίας. Στο δρόμο, καθώς προχωρούν, τινάζονται και κουνούν τα μεταξωτά μαντίλια τους, που είναι δεμένα με τέχνη στο δεξί τους χέρι. Τα μαντήλια ή η καρφίτσα στον πρόσωπο είναι δώρο κάποιας αρραβωνιαστικής ή αγαπημένης, για να 'χει την ευκολία να τους ξεχωρίσει την επόμενη μέρα κάτω από τον πρόσωπο.

Στις 12 περίπου συγκεντρώνονται στο Κονάκι. Εδώ είναι μαζεμένη όλη η Νάουσα. Όλοι περιμένουν να δουν τις Μπούλες. Ο ζουρνάς θα παίζει το Προσκύνημα μ' ένα πολύ λυπητερό σκοπό και το νταούλι θα χτυπά πολύ βαριά. Οι Γιανίτσαροι, που είναι ζευγάρια, γέρνουν το κορμί τους πίσω και τινάζονται αγέρωχα. Δεν υποτάσσονται με τίποτα στην Οθωμανό δυνάστη, σε αντίθεση με τις Μπούλες που κάνουν τεμενάδες προσκυνώντας ως το χώμα. Τα μικρά προσπαθούν να μιμηθούν τους μεγάλους.

Παλαιότερα, την ίδια ώρα ανέβαιναν στο Κονάκι ένας-δυο φιλήσυχοι Ναουσαίοι Γιανίτσαροι, οι οποίοι έβγαζαν τον πρόσωπο για να τους δει ο Τούρκος Μουντίρης και να είναι ήσυχος ότι δεν είναι αντάρτες. Ανάμνηση τέτοιων στιγμών είναι το σημερινό μάζεμα των μπουλουκιών στο Δημαρχείο. Ο Δήμαρχος, ο πρώτος άρχοντας, δίνει την άδεια, και τότε ο σκοπός του ζουρνά θα παίζει το «Ροϊδο», μια πατινάδα (πάτω και άδω), που χορεύεται με τα μαντίλια που οι Γιανίτσαροι έχουν δεμένα στα χέρια τους, πριν ακόμα οι

πάλες βγουν από τα θηκάρια.

Ακολουθεί το «Ως τότε παλικάρια», με το οποίο βγαίνουν οι βαριές πάλες από τα θηκάρια τους και σπαθίζουν στον αέρα, και συνεχίζουν με την οργανική

μελωδία «Παπαδιά». Ο τέταρτος χορός είναι η «Μακρινίτσα», ο χορός της Μπούλας, του δεύτερου πρωταγωνιστή της τελετουργίας, η οποία θα το σύρει κυκλικά πάντα έξω από το Δημαρχείο, ακολουθούμενη από τους υπόλοιπους φουστανελάδες.

Στη συνέχεια χορεύονται και άλλοι χοροί, σύμφωνα πάντα με το πρωτόκολλο που κρατά ο αρχηγός του μπουλουκιού, όπως ο Νιζάμικος και ο Τσάμικος, το Γαϊτανάκι, το Σαρανταπέντε, ο Μελεκές, ο Μουσταμπέικος, ο Ξένε στα Ξένα που περνάς, καθώς και η Σούδα που χορεύεται από μια Μπούλα. Όλοι οι χοροί συμβολίζουν το χαλασμό της Νάουσας και την παλικαριά της κλεφτουριάς. Σε κάθε χορό δωρίζουν όλοι οι συγγενής του χορευτή καθώς και πολλοί άλλοι.

Αμέσως μετά τους χορούς στο δημαρχείο, οι Γιανίτσαροι και οι Μπούλες κινούν με πατινάδα ως τότε παλικάρια για την πρώτη γειτονιά (μαχαλά), όπου θα γίνει η στάση για τους χορούς : Για το Τριόδι του Λάμνα. Προχωρώντας παίρνουν χέρι όλους τους Ναουσαίους που τους ακολουθούν συνεχώς. Με την πατινάδα της Χοντροσούγκλας ή στις Δεκατρείς του Απριλίου θα περάσουν από την λαϊκή αγορά για να βγουν στα «Καμμένα». Στην συνέχεια θα πάνε στη συνοικία της Πουλιάνας.

Η επόμενη στάση είναι στα «Μπατάνια». Γυρίζουν πίσω, βγάζοντας πάλι στα Καμμένα, και από την οδό Βας. Κωσταντίνου, που τότε ήταν ο κεντρικός δρόμος, θα κατευθυνθούν προς το «Κιόσκι». Εδώ είναι καθισμένοι όλοι οι προύχοντες του τόπου και περιμένουν τις Μπούλες. Θα χορέψουν οι καλύτεροι χορευτές και πάλι θα ακουστούν οι χοροί Παπαδιά, Νιζάμικος, Νταβέλης και ό,τι άλλο επιθυμούν τα παλικάρια.

Μετά θα πάρουν το δρόμο για τα Αλώνια, με την πατινάδα της καμπάνας (ονομάζεται έτσι, γιατί, παλιά όταν περνούσε το μπουλούκι, χτυπούσε η καμπάνα του Αη Γιώργη), θα βγουν στον Αη Γιώργη, στον Άγιο Μηνά, μετά στου Δανδάνη και στου Σεφερτζή και από εκεί στο τριόδι Μαγγαβέλα, δίπλα στην εκκλησία της Παναγίας.

Φτάνοντας στα Αλώνια, θα βγάλουν του προσωπάδες όλοι όσοι κάθονται κοντά, ή έχουν κάποιο συγγενικό τους σπίτι. Χωρίς προσωπάδες πλέον μπορούν να φάνε και να πιούν κάτι από αυτά που τους έχουν κατεβάσει όλα τα γειτονικά σπίτια. Πρέπει να σημειωθεί ότι ως τώρα έπιναν νερό με ένα ειδικό καλάμακι και το κάπνισμα γινόταν επίσης με ειδικό τσιμπούκι που χωρά μέσα από το στόμα του προσώπου μια που δεν είναι δυνατό να τον βγάλει όλη μέρα.

Από την στιγμή που ο Γιανίτσαρος βγάλει τον πρόσωπο στα Αλώνια, μπορεί να πάρει μέσα στο χορό και πολίτες ακόμη και να τραβήξουν αυτοί μπροστά το χορό, πράγμα που δεν έχει το δικαίωμα να το κάνει όλη μέρα.

Παλαιότερα ο πρόσωπος έβγαινε το βράδυ στα Καμμένα, σημερινή πλατεία Διοικητηρίου. Την επόμενη μέρα μετά την πρώτη Κυριακή (τη Δευτέρα), χωρίς προσωπάδες θα μαζευτούν όλοι στο σπίτι του αρχηγού και στη συνέχεια θα τριγυρίσουν από σπίτι σε σπίτι, χωρίς καθορισμένο δρομολόγιο, όπου θα χορέψουν και θα τραγουδίσουν πίνοντας και τρώγοντας.

Δεύτερη Κυριακή Της Τυρινής- Χάσκα

Την επόμενη Κυριακή ακολουθείται το ίδιο πρόγραμμα με αυτό της πρώτης. Απαραίτητα το βράδυ, όταν επιστρέψουν στα σπίτια τους, είναι η Χάσκα. Ο αρχηγός της οικογένειας, αφού δέσει ένα βρασμένο αυγό στον κλώστρη με μια μακριά κλωστή, το γυρνά σαν εκκρεμές σε όλα τα στόματα από τρείς φορές. Όλοι προσπαθούν να το πιάνουν. Πολλές φορές, για τη χάσκα, όλοι οι συγγενείς, για να περάσουν ευχάριστα μαζεύονται σε ένα σπίτι.

Καθαρά Δευτέρα

Την καθαρά Δευτέρα το πρωί ξαναμαζεύονται στου αρχηγού. Το δρομολόγιο όμως αυτή τη φορά είναι το καθορισμένο της Κυριακής, και σήμερα είναι χωρίς προσωπάδες. Το βράδυ, μετά τον τελευταίο χορό στα Καμμένα, είναι η ώρα του χωρισμού. Εδώ, αφού όλοι οι Γιανίτσαροι και οι Μπούλες κάνουν έναν κύκλο, θα βάλουν τον οργανοπαίκτη στη μέση, θα τον χτυπήσουν συμβολικά με την πλατεία πλευρά της πάλας στο κεφάλι και , σηκώνοντας τον, θα φωνάξουν «Παντάξιος, Βαγγέλη, και του χρόνου».

Στη συνέχεια όπως, είναι στον ίδιο κύκλο, θα χτυπήσουν όλοι τις πάλες στη γη, με τις μύτες λέγοντας «Ότι είπαμε και δεν είπαμε εδώ να μείνει». Έτσι, συγχωρούνται για τυχόν μικροπαρεξηγήσεις, που δημιουργήθηκαν μεταξύ τους αυτές τις μέρες.

Κατόπιν, αφού παίρνουν χέρι από τον πιο μεγάλο μέχρι τον πιο μικρό και όσους από τους πολίτες παρευρίσκονται, φεύγουν για τα σπίτια τους. Από την στιγμή που ο ζουρνάς ξαναπαίγει στο ντουλάπι του, για να δώσει τη σειρά του στα λαϊκά όργανα που είχαν σωπάσει για όλο αυτό το διάστημα.

Μάλιστα, αν οι Ναουσαίοι ξανάκουγαν ζουρνά μετά από αυτή τη στιγμή, έσπαζαν το νταούλι. Θα τους ξαναδούμε την επόμενη Κυριακή της Ορθοδοξίας στο Σπήλαιο, και πάλι χωρίς προσωπάδες. Έρχονται εδώ με πατινάδα και στήνεται χορός και ατελείωτο γλέντι, με κρασί γλυκά και νησιτίσιμες ριζόπιτες. Έτσι κλείνει και ο κύκλος της Ναουσαϊκής αποκριάς.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Έχει χαρακτηριστεί ως το λαμπρότερο παράδειγμα εθίμου που κατάφερε στο πέρασμα του χρόνου να παραμείνει αναλλοίωτο και να αναβιώνει κάθε χρόνο στην Νάουσα την περίοδο της αποκριάς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

«Νάουσα απόκρια 2009»

«Απόκριες στη Νάουσα»

Τάκης Μπαίτσης «Γιανίτσαροι και Μπούλες της Νιάουσας», Νάουσα 2008